

הכנס הסתיים וזה הזמן לסיכומים.

בכנס השביעי למחקר איכותני התקיימו 63 מושבים מקבילים, בקשת רחבה של נושאים ותחומים בחינוך, מדעי הבריאות, עבודה סוציאלית, פסיכולוגיה, סוציולוגיה, אנתרופולוגיה, תקשורת, יישוב סכסוכים, מגדר, לימודי מוגבלות ומחקרי להטבא"ק. המושבים עסקו במגוון סוגיות מתודולוגיות, אתיות ואפיסטמולוגיות, ביניהן, שימוש משולב בכלים איכותניים וכמותיים, מודלים לניתוח נתונים, מחקר מבוסס אומנות, ניתוח שיח, ניתוח נרטיבי, השימוש בגוף במחקר, מחקר ביקורתי ומחקר משתף.

בנוסף, לראשונה התקיימו בכנס מושבים דיאלוגיים אשר זכו לתגובות נלהבות. מושבים אלו איפשרו זמן רב יותר לדיאלוג בין משתתפי הכנס על המתח בין היבטים אתיים ומשפטים, השימוש בקבוצות עמיתים בניתוח נתונים, כתיבת מאמרים, סביבות עיונות למחקר איכותני והתמודדויות במהלך הדוקטורט והמאסטר.

בנוסף, התקיימו בכנס שלושה מושבי המליאה. מושב המליאה הראשון שפתח את הכנס הוקדש לשיחה בין פרופ' רותאלן ג'וסלסון ופרופ' עמיה ליבליך על חברות ארוכת שנים ביניהן והמאבק המשותף לקדם את המחקר האיכותני בפסיכולוגיה.

מושב המליאה של בוקר היום השני הציג דיון מרתק על אתגרים והתמודדויות של חוקרות איכותניות אשר מציגות גישה ביקורתית לשדה אותו הן חוקרות, בהנחיית פרופ' לאה קסן. פרופ' עפרה גולדשטיין-גדעוני, מהחוג לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה באוניברסיטת תל-אביב הציגה את הפרקטיקה של אתנוגרפיה משתפת במחקרה על עקרות בית ביפן. פרופ' אורה נקש מבית הספר לפסיכולוגיה במרכז הבינתחומי בהרצליה, דיברה על ריבוי המימדים של זהותה כחוקרת ועל הקונפליקטים הפנימיים שריבוי זה מעורר, לדוגמא, כאשר היא חשה זה לצד זה הזדהות וביקורת ביחס למרואייניה, אנשי טיפול בשירותי בריאות הנפש. הזדהות מתעוררת בה כאשר הם מתארים את הקשיים שבעריכת מפגשי אינטק, ועם זאת היא חשה ביקורת כלפיהם ביחס להטיות אתניות שתיעדה באותם מפגשים. פרופ' נקש הדגישה את המתח בין אמינות לנאמנות לשדה וכן חשיבות השותפות בעריכת מחקרים מסוג זה, והציעה דרכים פרקטיות שמטרתן התמודדות עם ביטויי של אי שוויון חברתי. ד"ר סראב אבו רביעה מהמחלקה לאדם במדבר באוניברסיטת בן-גוריון בנגב דיברה על הקונפליקטים בין זהותה כחוקרת ילידית וזהותה כחוקרת פמיניסטית וכן על מנגנוני השתקה חברתיים מולם התמודדה הן בחברה הבדואית, הן בשדה האקדמי של מחקר ילידי והן באקדמיה הישראלית. ד"ר מאיה מאור, אשר מלמדת בתוכנית ללימודי מגדר באוניברסיטת חיפה ובאוניברסיטת בן-גוריון בנגב, הציגה את השלבים השונים שהיא חוותה כחוקרת מבפנים (inside researcher), אשר מאתגרת את השיח (והפרקטיקה) הגברי ההגמוני באומנויות לחימה. היא תיארה אסטרטגיות שונות שהיא משתמשת בהן, לדוגמא, שיתוף רחב ככל האפשר של טיטות מאמריה לפני פרסומם, במטרה לקבל תגובות מהשדה. ולבסוף ד"ר ליאת גרנק מהמחלקה לבריאות הציבור, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב הציגה אבחנה בין שיפוטיות (judgment) לביקורת (critique) וכיצד אבחנה זאת עוזרת לה בשלבים השונים של איסוף הנתונים, ניתוחם וכתיבתם.

מושב המליאה השלישי היה מושב סיכום של הכנס כולו. פרופ' חיים נוי, פרופ' נעמה צבר בן יהושע, פרופ' רבקה תובל משיח ופרופ' נורית גוטמן חלקו עם הקהל הרב שנותר באולם (למרות השעה המאוחרת!) את רשמיהם מן הכנס כמייצג את מצב המחקר האיכותני כיום ואת מחשבותיהם לגבי הכיוונים העתידיים להתפתחותם של המחקר האיכותני והקהילה האיכותנית בישראל. במיוחד הדגישו את הצורך להתעמק במושגים שהפכו שגורים, כמו "רפלקציה", "שותפות", "לפגוש נרטיב", וכן את הצורך בהמשך החשיבה הביקורתית והחדשנית אשר פועלת למען שינוי חברתי ושינוי מדיניות תוך שמירה על שקיפות מתודולוגית.

אנו מודות מקרב לב לשותפינו שתמכו בקיום הכנס – אוניברסיטת בן-גוריון בנגב – נשיאת האוניברסיטה, הרקטור, דיקן הפקולטה למדעי הרוח והחברה והמחלקה לעבודה סוציאלית, מכון מאיירס-ג'וינט-ברוקדייל, מכון מופ"ת, המכללה האקדמית לחברה ואמנויות, מכללת לוינסקי לחינוך, חברת אטלס העולמית. אנו שולחות תודה גם לחברי/ות הועדה המדעית על התגייסותם להכנת הכנס ולקיומו.

לבסוף, אנחנו רוצות להודות לוועדה המארגנת בראשותה של נור שמעי, לצוות הסטודנטיות/ים, לעומר דובדבני-זכריה, המנהלת האדמיניסטרטיבית של המרכז הישראלי למחקר איכותני של האדם והחברה וכן לאופיר לוי אשר מחליפה אותה.

פרופ' מיכל קרומר-נבו

ראשת המרכז הישראלי למחקר איכותני של האדם והחברה

ד"ר מיה לבניא-אג'אי

רכזת אקדמית, המרכז הישראלי למחקר איכותני של האדם והחברה